

★ Ekološki bilten ★

★ **Ekonec** ★

Elektronski dvonedeljni za čistiju prirodu Srbije

<http://ekonec.wordpress.com>

ISSN 1452-2829- Godina VII – Broj 108 – Kragujevac, 20. jun 2011. god.

Glasilo za budjenje svesti građana o značaju i vrednostima zdrave životne sredine

Drugi međunarodni festival ekološkog filma „ Green Screen Fest “

„Šuma i šumski ekosistemi“ predstavljaju glavnu temu raspisanih konkursa za prijavljivanje amaterskih i kratkih filmova, TV emisija i reportaža za Drugi međunarodni festival ekološkog filma koji će se održati u beogradskom „Sava Centru“, od 14. do 16. novembra tekuće godine.

Autori svoje radove mogu predložiti za prikazivanje na Festivalu od 1. juna do 10. oktobra 2011. godine, dok će lista izabranih radova za prikazivanje biti dostupna 5. novembra ove godine na zvaničnoj stranici „Green Screen Fest“-a

(www.greenscreenfest.org), gde se mogu naći sve potrebne informacije u vezi sa prijavom na konkurse.

Centar za unapređenje životne sredine, organizator Festivala uz podršku Sekretarijata za zaštitu životne sredine grada Beograda, ove godine objavljuje konkurse za ostvarenja iz tri kategorije: amaterski film, kratki film i televizijski format (TV emisije i reportaže).

Konkurs za amaterski film je otvoren za sve potencijalne učesnike bez ograničenja u uzrastu. Pojedinaac može da konkuriše za učešće samo ako je tehnika snimanja filma u potpunosti amaterska, i mogu se prijaviti: snimci napravljeni mobilnim telefonom, foto-aparatom i amaterskom video kamerom. U okviru ove kategorije, na Festivalu će ostvarenja biti nagrađivana u tri starosne kategorije: za učesnike do 18 godina, za učesnike od 18 – 27 godina, za učesnike preko 27 godina. Jedan autor može da prijavi najviše pet filmova, dok je maksimalno trajanje pojedinačnog ostvarenja 15 minuta.

Program kratkog filma je otvoren za sve profesionalce iz oblasti kinematografije koji se bave temom prirode i ekologije. U okviru ove kategorije, na „Green Screen Fest“-u će se dodeliti: I nagrada za najbolji kratki film i II nagrada za najbolji kratki film. Pojedinaac može da prijavi najviše 3 predloga za prikazivanje na Festivalu, dok pojedinačno trajanje filmova ne može biti duže od 30 minuta.

Od ove godine, „Green Screen Fest“ je bogatiji za kategoriju „TV format“, gde se mogu prijaviti emisije i reportaže emitovane na televizijama od 1.1.2008. Konkurs je otvoren za sve televizije i video produkcije. Najbolji radovi, prema oceni žirija Festivala, će biti nagrađeni sa: Nagradom za najbolju TV emisiju i Nagradom za najbolju TV reportažu. Podnosilac predloga može da prijavi predloge za najviše tri emisije ili reportaže. Pojedinačno trajanje emisija ne može biti duže od 45 minuta, dok je trajanje predviđeno za reportaže do 15 minuta.

www.rec.rs

REGIONAL ENVIRONMENTAL CENTER

Upravljanje E-otpadom na teritoriji Srbije

Realizacija konkretnih aktivnosti BEWMAN mreža u Srbiji

Nakon analize postojeće situacije u oblasti upravljanja E-otpadom na teritoriji Srbije i usaglašenog zajedničkog stava i načina na koji će se pristupiti procesu zagovaranja u oblasti pravilnog i bezbednog upravljanja e-otpadom nacionalna BEWMAN mreža u Srbiji je krenula u realizaciju konkretnih aktivnosti.

U narednom periodu (jun – septembar) BEWMAN mreža će realizovati preko 30 event-a (uličnih akcija, sakupljanja E-otpada, okruglih stolova/tribina, konferencija...) širom Srbije sa ciljem zagovaranja za pravilno postupanje sa E-otpadom, kao i podizanjem svesti o pravilnom upravljanju E-otpadom između građana, lokalnih vlasti, biznis sektora, nevladinih organizacija. Nacionalna mreža je formirana u okviru u okviru projekta "Balkan E-Waste Management Advocacy Network". Nacionalnu BEWMAN mrežu u Srbiji čine: Društvo za zaštitu životne sredine "Stara planina" Piroć, "CEDOR" Požarevac, "CEKOR" Subotica, "GM Optimist" Gornji Milanovac, "Plant" Niš, "Ars Nova" Valjevo, "UNECOP" Paraćin, "NEC-RP" Kragujevac, "Inžinjeri zaštite životne sredine" Novi Sad, "Škola za opstanak", „Zerowaste" i "Eko Centar" iz Beograda.

Projekat "Balkan E-Waste Management Advocacy Network" (www.bewman.eu) ima za cilj unapređenje zakonskog i institucionalnog okvira koji će dati doprinos pravilnom upravljanju E-otpadom u Makedoniji, Srbiji, Hrvatskoj i Bugarskoj. Partneri u ovom projektu su Fondacija Metamorfozis iz Makedonije, Computer Aid International iz Velike Britanije, ZaMirNET iz Hrvatske, i kao nacionalni partner za Srbiju Centar za razvoj građanskog društva PROTECTA iz Niša.

Ukoliko želite da date svoj doprinos u rešavanju ovog problema ili da podržite neke od akcija, možete nas kontaktirati na 018 514 360, ili na mail: aleksandra@protecta.org.rs.

Tri miliona evra za poboljšanje rada inspekcije za zaštitu životne sredine Srbije

Ministrastvo za životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja Srbije dobilo je tri miliona evra za poboljšanje rada inspekcije za zaštitu životne sredine, koje je kroz tvining projekat Evropske unije (EU) poklonila Agencija za zaštitu životne sredine Austrije.

Ministar za životne sredine Srbije Oliver Dulić kazao je da je "za nabavku najmodernije opreme izdvojeno milion evra, dok je ostatak novca predviđen za obuku, studijske posete, pripremu pravilnika i poboljšanje inspekcijuskog nadzora".

Do sada je kroz projekat, koji je počeo u februaru ove godine i trajaće do februara 2013, sa ciljem da poboljša kvalitet životne sredine i zdravlja stanovništva, utošeno oko pola miliona evra.

Novac je potrošen za nabavku 26 vozila za inspektore za zaštitu životne sredine na teritoriji cele Srbije, jedan džip kupljen je za inspektora koji se bavi zaštitom biljnih i životinjskih vrsta, a nabaljeno je i jedno vozilo za inspekciju za zaštitu životne sredine u opštini Lebane.

Nabavljen je i prvi čamac za inspektore koji u Srbiji kontrolišu ribarstvo, odnosno nelegalno pecanje, broj ribočuvara i slično. Dulić je kazao da je projekat produžetak dobre saradnje koju Srbija ima sa Austrijom, istakavši da je to četvrti tvining projekat koji se radi sa Austrijancima i koji će doprineti ubrzanju uskladjivanja zakona i standarda sa onim u EU, jačanju administracije nadležne za planiranje, izdavanje dozvola, inspekciju.

Podsetio je da je u poslednje dve i po godine Srbija uspela da gotovo u potpunosti uskladi domaće zakonodavstvo iz oblasti zaštite životne sredine sa onim iz EU, precizirajući da je usvojeno skoro 20 zakona i 300 podzakonskih akata.

Prema njegovim rečima, sada je neophodno pripremanje institucija da zakone primenjuju, što je, kako je ocenio, "najveći problem".

Dulić je istakao da će, kroz niz obuka i seminara, inspekcija, građani i privreda naučiti koja su njihova prava i obaveze u oblasti zaštite životne sredine. On je ocenio da će biti neophodna i efikasnija saradnja inspekcije, policije, tužilaštva i sudova, "jer jedno od uskih grla" u primeni propisa i dalje predstavlja neefikasnost sudstva.

Šef Delegacije EU u Srbij Vensan Dežer kazao je da je EU u poslednjih 10 godina u oblast zaštite životne sredine u Srbiji uložila 500 miliona evra i da je cilj novog tvining projekta da poboljša najsloženiji deo procesa zaštite životne sredine, a to je sprovođenje zakona.

Istakao je da je više od 70 odsto građana smatra da je zaštita životne sredine važna za njihov život i budućnost, dodavši da se više od 30 odsto zakonodavstva EU koje Srbija treba da uskladi odnosi na zaštitu životne sredine.

Dežer je kazao da je za primenu propisa iz oblasti zaštite životne sredine ključno uskladjivanje zakonodavstva sa EU, obrazovanje najšire javnosti, efikasna kontrola primene propisa, opremljenost inspekcije i dobar sistem izdavanja dozvola. Predstavljanju projekta je prisustvovao i ambasador Austrije u Srbiji Klemens Koja.

Savet zelene gradnje predstavio šest zelenih zgrada u Srbiji

Okrugli sto „Zelena gradnja – Očekivanja i iskustva LEED sertifikacije iz ugla investitora, vlasnika i korisnika zelenih zgrada“, održan je u četvrtak, 9. juna 2011. godine u Medija centru u Beogradu, u organizaciji Saveta zelene gradnje Srbije.

Po prvi put, na jednom mestu, predstavljena su tri projekta u Republici Srbiji koji nisu samoproglašeno „zeleni“, već stručni timovi projekatnata i konsultanata koji saraduju na ovim projektima imaju za cilj da ispune zahteve LEED standarda za zelenu gradnju, a nakon stručne procene ovi objekti dobiće LEED sertifikat za „zelenu zgradu“.

Okrugli sto otvorila je Marija Golubović, predsednik Saveta zelene gradnje Srbije. Ona je najavila da će, zahvaljujući projektima koji su predstavljeni na ovom okruglom stolu, Republika Srbija postati lider u regionu po razvoju zelene gradnje.

Tehnološki (IT) park u Indiji predstavila je Jelena Vitasović iz kompanije **Mace** koja na projektu učestvuje kao konsultant u saradnji sa projektnim biroom **Arhipro**, za investitora **Embassy Techzones d.o.o.** Ona je pojasnila predviđena rešenja i strategije zelene gradnje koje su domaći stručnjaci primenili na kompleksu od četiri zasebne zgrade.

Ušteda vode postiže se korišćenjem kišnice za toalete i zalivanje zelenih površina, a primenom sistema „kap po kap“ i sadnjom autohtonih biljaka smanjuje se potreba za zalivanjem i veštačkim đubrivima. Komfort korisnicima garantuje individualna kontrola osvetljenja i temperature koje će zaposleni moći u potpunosti da prilagode sebi.

Obezbeđeno je prirodno svetlo za kancelarijske prostorije, specijalna obrada krovova i tvrdih površina koje ne upijaju toplotu i umanjuju zagrevanje okoline. Veštačko osvetljenje projektovano je tako da svetlom ne zagađuje okolinu i nebo čime se ugrožavaju noćne životinje i ptice. Naravno, projekat uključuje i sisteme grejanja, hlađenja i ventilacije u skladu sa potrebama energetske efikasnosti.

Posebna pažnja posvećena je i materijalima te je predviđeno korišćenje sertifikovanog drveta, materijala sa niskom emisijom organskih isparljivih jedinjenja koja štete zdravlju ljudi, kao i upotreba materijala sa recikliranim sadržajem. Vodilo se računa i o tome da projekat u najvećoj mogućoj meri koristi regionalne materijale iz kruga od 800km kako bi se smanjila potrošnja energije i zagađenje transportom.

Pored tri navedene kompanije, koje su istovremeno i članice Saveta zelene gradnje Srbije, u projektu tehnološkog parka kao stručni konsultant za proces LEED učestvuje firma **Energ Energy Efficiency Engineering**, jedan od osnivača i promoter Saveta.

Zgradu ambasade SAD koja je uveliko u fazi izgradnje u Beogradu predstavio je direktor projekta Irvin Fontejn (Irving Fontaine). Gosti okruglog stola mogli su videti ekskluzivne prikaze projekta ambasade koja treba da primi 400 korisnika, kao i rešenja uštede vode, energije i materijala koja su karakteristična za zelene zgrade.

Pored samog projekta on je govorio i o naporima američke vlade da primeni održiva rešenja na svim objektima koji su finansirani iz budžeta. U skladu sa tim, sve vladine zgrade moraju imati LEED Gold sertifikat za zelenu zgradu.

Takođe, kao i prethodni predavač, Fontejn je istakao važnost planskog i kontrolisanog puštanja u pogon svih sistema u zgradama (commissioning). Na taj način garantuje se da izvedena zgrada ima karakteristike potrošnje i kvaliteta koje su u projektu naznačene. Drugi važan faktor zelenih zgrada jeste i edukacija korisnika kako bi se obezbedilo pravilno korišćenje i održavanje zgrade, jer, početne zelene karakteristike bez pravilnog upravljanja, vremenom bi prestale da imaju realnog efekta i zato standardi zelene gradnje posebno definišu strategije za period upotrebe objekata.

Novo sedište Banca Intesa predstavio je Miroslav Živković, šef službe za upravljanje nekretninama. Ovaj projekat takođe je registrovan za sertifikaciju po LEED protokolu za zelene zgrade a posebna pažnja posvećena je udobnosti korisnika i stvaranju inspirativnog radnog okruženja u centru Novog Beograda.

U radu okruglog stola učestvovao je i Jean-Luc Saporito, specijalni gost iz inostranstva, predstavnik kompanije Prologis koja upravlja nekretninama ukupne vrednosti od preko 44 milijarde dolara. On je predstavio logistički centar kod Torina, Italija, koji je već dobio zlatni sertifikat za zelenu zgradu – LEED Gold kao prva sertifikovana zelena zgrada u Italiji. Govoreći o svojim iskustvima i problematici pripreme projekta za sertifikaciju on je rekao:

- Morali smo da obezbedimo da izvođač ispoštuje sve ono što smo isplanirali kako bismo dobili LEED sertifikat. Zato je u tenderu definisano da za posao čija je vrednost oko pet miliona evra izvođač plaća penale u vrednosti dva miliona ukoliko zbog njegovih propusta u procesu izgradnje i sertifikacije izgubimo bodove na koje smo računali.

- Sam proces sertifikacije zgrade po zelenim standardima dosta nam je olakšalo to Prologis sertifikuje svoje zgrade širom sveta pa unutar kompanije možemo da razmenjujemo iskustva. Međutim, ne treba potceniti teškoće na koje ćete naići prilikom ovakvih projekata, od komunikacije i edukacije onih koji vode projekat do pronalaženja odgovarajućih materijala i obuke izvođača radova – zaključio je Saporito.

Nakon predavljanja projekata usledio je deo okruglog stola posvećen pitanjima gostiju i novinara.

Kompletan snimak sa Okruglog stola možete pogledati na sajtu Medija centra na linku [ovde](#).

Međupštinska radna grupa za zaštitu životne sredine i održivi razvoja (MORG) **Zeleni timovi za zeleniju lokalnu sredinu**

Sledeći korak i potez članova Međupštinske radne grupe za zaštitu životne sredine i održivi razvoja (MORG) Južnobačkog okruga, koja je nastala pre dve i po godine, jeste formiranje zelenih timova na lokalnom nivou - zaključak je sa trodnevne radionice održane od 16. do 18. juna na Andrevlju.

Učesnici radionice bili su predstavnici iz svake opštine (članovi MORG-a) sa teritorije Južnobačkog okruga koji su, između ostalog, i predstavili kakva je trenutna situacija u njihovim opštinama a u vezi sa otpadom i kako i kada će početi da se primenjuju nedavno dobijeni Lokalni planovi upravljanja otpadom. Prema njihovim navodima, bez zelenih timova primena i sprovođenje Lokalnih planova upravljanja otpadom, kao i rešavanje bilo kojeg drugog ekološkog problema, ići će veoma sporo. Načelnica Južnobačkog okruga Darija Šajin smatra da upravo članovi MORG-a treba da budu inicijatori i lideri projekata za širu društvenu zajednicu u svojim lokalnim samoupravama i da oni treba da utiču i „nateraju“ nadležne da se formira zeleni tim – Savet za zaštitu životne sredine.

- Na ruku nam ide i zakon, a to znači da postoji pravni zakonski okvir da se zeleni timovi odnosno Saveti za zaštitu životne sredine formiraju na nivou lokalne samouprave. Ustav Republike Srbije, Zakon o lokalnoj samoupravi, Zakon o zaštiti životne sredine, Zakon o upravljanju otpadom i Statut svake opštine, kao i pravilnik o sistematizaciji radnih mesta, daju pravni osnov da se formiraju Zeleni timovi. Smatram da bi svaki predsednik opštine trebalo da se ozbiljnije pozabavi pravom na zdravu životnu sredinu, i zapravo najatraktivnije opštine u Srbiji upravo su one u kojima se mirno i bezbedno živi i koje nemaju ekoloških problema. Zato sprovođenje mera zelenih-ekoloških politika na nivou naših opština je jako dobra i potrebna stvar, jer kao što lokalna samouprava daje subvencije i podsticaj u oblasti privrede ili socijalne politike, mora već jednom da krene da donosi mere kako da se građani aktivno uključuju u oblast zaštite životne sredine – naglasila je načelnica Darija Šajin.

Ona ističe da bi lokalni savet pratio proces implementacije ekoloških zakona, edukovao bi lokalne organe i zaposlene u lokalnoj samoupravi, održavao bi javne tribine, obezbeđivao bi međuresorsku saradnju a u vezi sa pitanjima životne sredine i predlagao bi veću da se rešavaju problemi iz ove oblasti, a sve zarad zdrave životne sredine.

- Spoznali smo da nam nedostaju takvi timovi i da su oni potrebni na lokalnom nivou. Ovaj savet učestvovao bi i u kreiranju, predlaganju, razmatranju i davanju mišljenja na strateške dokumente opštine. Što pre treba da dođe do formiranja zelenih timova i, po nekim našim planovima, konstituisanje Saveta za zaštitu životne sredine bi trebalo da bude do kraja septembra – zaključila je načelnica Darija Šajin.

Predsednik NVO „Inženjeri zaštite životne sredine“ Igor Jezdimirović rekao je da je radionica na Andrevlju samo nastavak aktivnosti Međupštinske radne grupe za zaštitu životne sredine i održivi a s ciljem da se članovima MORG-a pruže nova znanja i veštine kako da na svom lokalnu podstaknu formiranje zelenih timova, što će spram pravne procedure verovatno biti saveti koji treba da, pre svega, prate primenu Lokalnih planova upravljanja otpadom.

– Osnovna ideja je da se za sprovođenje Lokalnih planova upravljanja otpadom stvori tim ljudi koji je posvećen tom problemu i može da da ocenu i izveštaj što je planirano u lokalnim planovima i na koji način dolazi do realizacije tih planova – uspešno, neuspešno, da li treba ubrzati i da li možda postoji problem pri realizaciji. Ako usvojimo neki plan i nemamo praćenje realizacije samog plana, onda u suštini imamo problem jer ne znamo šta smo ili nismo uradili. Ovim treninzima članove MORG-a obučavamo da mogu da formiraju lokalne zelene timove, a dinamika formiranja timova definitivno će zavisiti od političke volje u svakoj opštini – istakao je Jezdimirović

Radionicu "Zeleni timovi za podršku sprovođenja Lokalnih planova upravljanja otpadom u 11 opština Južnobačkog okruga" realizovala se u sklopu GIZ-ovog projekta „Jačanje lokalne samouprave“, a organizovali su je Južnobački upravni okrug, NVO „Inženjeri zaštite životne sredine“ uz podršku i finansiranje nemačke organizacije za internacionalnu saradnju - GIZ.

„ Ekopolis fest 2011 ”

Osmu međunarodnu smotru ekološkog i arheološkog filma – „Ekopolis fest 2011” otvorila je u Gradskoj kući u Nišu Sonja Popović, predsednica Saveta za zaštitu životne sredine grada.

Filmskom smotrom je Grad Niš obeležio 5. juni – Svetski dan zaštite životne sredine i obogatio program Gradske slave Niša. Učesnike i goste EKOpolis festa pozdravio je i predsednik Međunarodne asocijacije za urbanu ekologiju i Instituta „Ekoman“, prof. dr Radivoje Mančić kao i predstavnik udruženja novinara iz Iračkog Kurdistan.

Ova jedinstvena manifestacija, koja je već postala tradicija, održava se pod pokroviteljstvom Grada Niša, Gradske opštine Palilula i podršku Gete instituta, Narodnog muzeja u Beogradu i Zelenih Srbije.

Umetnički direktor Smotre, Dragan Vidojković je istakao da je 8. Ekopoli festu u Nišu, prikazao 31 film iz 14 zemalja: Nemačke, Italije, Španije, Belgije, Meksika, Kine, Austrije, Grčke, Luksemburga, Australije i Srbije.

Organizator „Ekopolis festa” je medijska mreža Ekopolis.

Ekopolis

* *Ekološki bilten* * * *Ekò-NEC* * **EKOLOŠKI INTERVJUI**
Rainer Nolvak

Vizonar i glavni organizator *Let's Do It, Estonia!* (Dajmo, Estonija!) kampanje u kojoj je 3. maja 2008. godine 50.000 volontera (4 odsto od ukupnog stanovništva) uspelo da prikupi 10.000 tona smeća po čitavoj Estoniji za samo jedan dan.

Uspeh kampanje inspirisao je ljude u drugim zemljama: Litvaniji, Letoniji, Portugalu, Indiji, Brazilu, Rumuniji itd. Najveći uspeh je svakako imala kampanja u Sloveniji. Prema zvaničnim podacima, u akciji "Očistimo Sloveniju v enem dnevu!" (OSVED!) koja se odigrala 17. aprila 2010. godine učestvovalo je 270.000 volontera (14 posto ukupnog stanovništva) koji su prikupili 12.000 tona smeća sa 7000 lokacija za samo jedan dan.

U međuvremenu, Rainerovu ideja "jedna država, jedan dan" nastala još 2008. godine je porasla i ambicije su da se organizuje Svetski dan čišćenja 2012. godine (World Cleanup 2012, više na sajtu www.letsdoitworld.org) u kome bi učestvovalo preko 100 miliona ljudi. Krajem aprila 2011. godine na inicijativu nekoliko NVO i volontera-entuzijasta formirana je *Let's Do It! Srbija* sa ciljem da se Srbija priključi ovom velikom događaju naredne godine. Uspostavljeni su konatkti sa državnom akcijom "Očistimo Srbiju" i dogovorene smernice za dalje, zajedničko delovanje. Sve strane su se saglasile da ovakave kampanje treba da imaju koren u civilnom sektoru, a da država treba da pruži maksimalnu podršku. Model saradnje države i NVO koji bi se razvio u Srbiji mogao bi da posluži kao primer za zemlje koje nisu imale akcije čišćenja.

Rainer Nolvak je i IT prduzetnik i predsednik NVO "Estonian Nature Fund". Bavi se javnim zagovaranjem za okretanje estonskog energetskog sistema ka obnovljivim izvorima energije. Dobitnik je 2008. godine nacionalne nagrade "Estonski volonter godine".

Pitanje*- Vi ste deo estonskog tima koji je krajem 2007. godine dosao na ideju da očisti Estoniju od divljih deponija za jedan dan. Kada se danas osvrnete da li mislite da je to bila hrabra ili luda ideja?

Odgovor*- Bilo je elemenata i jednog i drugog, ali uglavnom je to bio čin očajnika koji se nada da će taj sveobuhvatni napor u poslednjem momentu dati rezultate.

Pitanje*- Interesuje nas šta je bilo od presudnog uticaja na uspeh vaše akcije u Estoniji?

Odgovor*- Iako smo ponekada imali predugačke argumente, uvek smo odluke donosili timski, kao grupa, uz poštovanje svačijeg mišljenja u timu. Na taj način se gradi poverenje i sigurnost, što je izuzetno važno u teškim vremenima.

Pitanje*- Ko su vam bili pravi saradnici, a gde ste nailazili na otpor?

Odgovor*- Dobru saradnju smo imali sa NVO, upravom na državnom nivou i kompanijama. Sa lokalnim samoupravama je išlo malo teže, dok je pojedine kompanije koje se bave upravljanje otpadom bilo teško ubediti da nas shvate ozbiljno.

Pitanje*- Mudri ljudi kažu da se na greškama drugih uči. Koje greške ste, ipak napravili, a treba ih izbeći?

Odgovor*- Potpuno smo pogrešno procenili vreme koje je bilo potrebno za pregovore u vezi logistike sa kompanijama koje se bave prikupljanjem otpada, tako da smo imali izmene u poslednjim minutima uoči dana za čišćenje. Takođe, morali smo da uložimo ogroman napor jer nismo angažovali dovoljan broj volontera. Jako je bitno o ovome razmišljati unapred. Nismo dovoljno osmislili ni načine za sortiranje otpada i reciklažu pa se na nekim lokacijama jednostavno otpad samo odnosio i bacao na deponije.

Pitanje*- Kako su se vase aktivnosti nastavile nakon 2008.godine?

Odgovor*- Pošto nije bilo potrebno da imamo dan za čišćenje u 2009. godini, organizovali smo razmenu ideja "Moja Estonija" na državnom nivou, da bismo ljude podstakli da razmišljaju šta oni mogu da urade za svoju zemlju.

Od 2010.godine, na osnovu velikog broja zahteva od strane građana, nacionalni Let's Do It dan okupio je ljude da se bave različitim aktivnostima koje su sami odabrali na lokalnom nivou. To je dovelo do toga da se preko hiljadu različitih aktivnosti održava simultano pod zajedničkim kišobranom.

Pitanje*- Za razliku od drugih zemalja gde su akcije čišćenja inicirane od strane civilnog sektora, u Srbiji imamo slučaj da je Projekat "Očistimo Srbiju" pokrenut 2009. godine od strane države. Da li mislite da je to prednost?

Odgovor*- Svakako je to iznenađujuće i način proširenja Let's Do It model u novom pravcu. Akcija "Očistimo Srbiju" omogućila nam je da sagledamo kako država može da utiče na građanske inicijative i doprinese uspešnosti čitave akcije. Mislim da je bila mudra odluka da držav prepusti "Očistimo Srbiju" volonterima i da ih podrži sa iskustvom koje su stekli. Nesumljivo je da to iskustvo čini od Ministarstva zaštite životne sredine veoma kompetentnog partnera za akcije u narednim godinama. Obe strane, i država i volonteri mogu na najbolji način da iskoriste snagu i prednosti koje imaju.

Pitanje*- U Srbiji se često susrećemo sa mišljenjem da nema svrhe sakupljati otpad zato što nema dovoljan broj sanitarnih deponija gde bi se otpad odložio. Da li je uspeh akcije zavisio od razvijenosti države tj. da li u državi postoji razvijena infrastruktura za upravljanje otpadom?

Odgovor*- Da, u određenoj meri. Međutim, u poslednjih nekoliko meseci svi smo mi svedoci izuzetnog razvoja "nula otpad" koncepta na osnovu koga postepeno sve deponije treba da budu uklonjene. Brazil planira da to sprovede do 2020. godine, kao i San Francisko. Iako će Brazil deponije ukloniti ručno, dok će San Francisko koristiti tehnologiju, krajnji cilj je isti - imati zatvoren ciklus, ne deponovanje. San Francisko već reciklira 80% otpada. Zajednički imenitelj je da ljudi prepoznaju prednosti životne svakodnevice bez otpada i da su voljni da se bore za takav život. U ovom kontekstu, pokazatelj razvijenosti države nije bogatstvo, već nivo obrazovanosti ljudi.

Pitanje*- Takođe, još jedno od ustaljenih mišljenja je da nema svrhe sakupljati otpad kada će se on ionako pojaviti ponovo. Kakva su vaša iskustva iz drugih zemalja.

Odgovor*- To zaista zavisi od uspešnosti same kampanje edukacije ljudi. Sve u svemu, cilj Let's Do It kampanje nije samo očistiti ulice i šume, već da imamo jedan veliki čas o održivosti, koji je sproveden od svih nas zajedno u prijateljskom raspoloženju. Taj čas će možda zahtevati da se ponovi nekoliko puta, ali ja još nisam sreo nekoga ko želi da živi u zemlji otpada.

Pitanje*- Uspeh koji je postigao "Let's do it Estonija" tim se brzo proširio. U svetu svakim danom nastaju novi "Let's Do It!" timovi u državama na različitim kontinentima. Koncept 'one day, one country' je prerastao u 'one day, whole world'. Šta su planovi za naredni period?

Odgovor*- Simpatije i priče su nešto što čini ljude, ali da bi se preokrenula plima otpada u suprotnom pravcu, biće potrebno uložiti dodatni napor na različitim mestima. Možda, posle svega, šireći priču o čistom svetu, ljudska bića će se razviti u pristojnu vrstu. Imamo alate i znanje za to. Masivni svetski prelazak na održivu ekonomiju će otvoriti nova radna mesta i povratiti stari sjaj i zdravlje. Zamislite, kako bi bilo da smo u stanju da planetu povratimo u čisto, zeleno stanje kakva je bila svega nekoliko vekova ranije. Sada zamislite, šta bismo mogli da uradimo sledeće?

Pitanje*- Imate li neku poruku za građane Srbije?

Odgovor*- Vi Srbi ste tako fini ljudi! Iako sam u Srbiji bio samo jedan dan, imali smo dosta vremena za pokretanje velikog broja diskusija. Ne znam da li je zbog zajedničke istorije, ali osećaj je kao da sam među starim prijateljima. Puno sreće, dragi ljudi!

Intervju postavila i vodila: mr Marina Ilić- *Let's Do It! Srbija*

Akcioni plan za sprovođenje Nacionalne strategije održivog razvoja V Forum partnera u Beogradu

U Beogradu je 16. juna održan V Forum partnera u primeni Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne strategije održivog razvoja.

V Forum partnera bio je posvećen temi ekonomije zasnovane na znanju i mogućnostima koje se pružaju Srbiji, uključivanjem u globalnu inicijativu za "ozelenjavanje" ekonomije.

Na konferenciji su prikazani i rezultati projekata u oblasti životne sredine i oblasti uređenja, zaštite i korišćenja voda u Srbiji. Forum partnera osnovan je sa ciljem uspostavljanja saradnje svih zainteresovanih strana u sprovođenju Akcionog plana i Strategije održivog razvoja, a čine je predstavnici državnih institucija, nevladinih organizacija, akademske zajednice, medija, privrednih komora, lokalnih samouprava. U sprovođenju Strategije za 2010. godinu pokazuje se napredak u određenim oblastima održivog razvoja. Prioriteti u narednom periodu moraju biti smanjenje siromaštva i regionalnih neravnornosti i povećanje energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije.

U okviru radnih grupa koje su podeljene po stubovima Strategije govorilo se o iskustvima privrede na projektima tehnološkog razvoja i istraživanja, kako bi se videlo šta su problemi i koji su putevi za bolje povezivanje privrede i nauke. U drugom stubu vezanom za socijalna pitanja, predstavljen je napredak u socijalno inkluzivnom obrazovanju, tačnije iskustva u uvođenju inkluzivnog obrazovanja u obrazovni sistem Srbije. Bilo je reči o tome kako razviti socijalno preduzetništvo u funkciji smanjenja siromaštva najugroženijih društvenih grupa. Treća radna grupa bila je posvećena životnoj sredini i prirodnim resursima, a tema je bila energetska efikasnost, i mere za podizanje njenog kapaciteta. Na tom planu iako se dosta pričalo nije se mnogo uradilo, zato se želelo na Forumu partnera da se kroz brojne inicijative pokrenu svi mogući potencijali u ovom društvu kako bi poboljšali energetske efikasnost i povećali svoju konkurentnost na inostranom tržištu.

Na Konferenciji su predstavljeni rezultati 38 projekata u oblasti životne sredine i oblasti uređenja, zaštite i korišćenja voda u Srbiji, koje je od 2008. do 2010. godine finansiralo Ministarstvo prosvete i nauke.

V Forumu partnera bio je posvećen temi ekonomije zasnovane na znanju i zelenoj ekonomiji, mogućnostima za bolje korišćenje rezultata projekata istraživanja i razvoja od strane privrede.

U okviru radnih grupa i kroz primere dobre prakse, razmatrane su teme kao što su unapređenje istraživanja i razvoj novih tehnologija, obrazovanje u funkciji zelene ekonomije i održivog razvoja. Govorilo se i o podizanju kapaciteta za sprovođenje mera u cilju povećanja energetske efikasnosti, inkluzivno obrazovanje i socijalno preduzetništvo.

Zaključci V Forumu partnera

1. Mora se i dalje raditi na razvijanju regulative i mehanizama za olakšavanje transfera znanja od naučnih institucija i pojedinaca ka privredi. Ovu temu treba nastaviti na sledećem forumu partnera uz obavezu da se pozove više predstavnika privrede jer su istraživanja pokazala da samo pet odsto malih i srednjih preduzeća saraduje sa naučno-istraživačkim institucijama.

Treba dati dalju podršku razvoju neformalnog obrazovanja kroz informisanje ljudi o značaju svih pitanja o kojima se na forumu razgovaralo.

2. Socijalno preduzetništvo je dobar institucionalni način za smanjenje siromaštva u funkciji održivog razvoja. Neophodno je, stim u vezi, stvoriti institucionalne preduslove kao što je zakon o zadrugama. Potrebno je uložiti dodatne napore u edukaciji državne administracije na svim nivoima, a posebno donosioca odluka.

Održivi razvoj i zelena ekonomija moraju da postanu deo formalnog obrazovanja na svim nivoima, a posebno kod visokoškolskih ustanova.

3. Država treba da uvede ekonomske mere za povećanje energetske efikasnosti.

Treba raditi na pripremanju projekata iz oblasti energetske efikasnosti da bi se iskoristila sredstva koja već postoje od međunarodnih i domaćih donatora. Potrebno je dalje raditi na podizanju svesti građana o značaju energetske efikasnosti i štednji energije.

Prirredili: Milisav Pajević i Radmilo Kostić

Govor Darinke Radojević, koordinatorke projekta „ Podrška sprovođenju Nacionalne strategije održivog razvoja”, na V Forumu partnera u Beogradu, 16. juna

S obzirom da koncept održivog razvoja počiva na partnerskim odnosima, razumljivo je da nam oni pomažu da brže učimo i napredujemo, To znači da moramo da nađemo nove mehanizme i da drugačije nastupamo u našoj međusobnoj saradnji. Zadnje dve godine mi smo u institucionalne okvire, koje smo uspostavili za sprovođenje Strategije održivog razvoja, nastojali da uradimo modalite, s ciljem da povezujemo ljude, ali i da sprovodimo konkretne aktivnosti i mere koje smo doneli Akcionim planom. Od Paraćina 2009. godine, kada smo uspostavili Forum partnera, pa preko Kragujevca, Užica i Novog Sada razmatrali smo sva ta pitanja, tako da se sada nalazimo u trećoj godini sprovođenja ove Strategije, a iza nas je i Prvi izveštaj o sprovođenju Strategije. Kabinet potpredsednika za evropske integracije pripremio je i Drugi izveštaj o sprovođenju Strategije i Akcionog plana. Izveštavanje se radi u dva nivoa. Prvi nivo je izveštavanje o napretku Strategije na osnovu 72 indikatora, a drugi se tiče sprovođenja Akcionog plana. S tim u vezi, razmatra se napredak svake pojedinačne mere aktivnosti kojih u Akcionom planu do 2017. godine ima preko hiljadu. Neke preliminarnе procene govore da smo u 2010. godini napravili za nijansu bolji rezultat nego u 2009. na planu realizacije Akcionog plana. Naime, mi smo se 2010. godini bavili podizanjem kapaciteta svih uključenih u ovaj proces, kako bismo na kvalitetniji, brži i efikasniji način rešavali postavljene zadatke. Trudili smo se da u taj proces uključimo i lokalne samouprave. Uspeli smo, praktično, da uključimo u kompletno izveštavanje 31 lokalnu samoupravu u toku 2010. godine. Evidentno je da su rezultati na lokalnom nivou dosta značajni i zavređuju pažnju jer je preko 50 posto opština donelo svoje lokalne strategije održivog razvoja. Dosta smo radili sa nevladunim organizacijama pokušavajući da motivišemo nadležne institucije, pre svega državne, da iz procesa izveštavanja, a pre toga i proces planiranja, isključe sve druge partnere koji dolaze iz civilnog sektora i privrede. U 2010. godini napravili smo neke pomake, i pored toga što smo se u zadnje dve godine sprovođenja Strategije suočili sa ekonomskom krizom. Poboljšanje je zapaženo u suzbijanju kriminala, obrazovanosti stanovništva i u nekim oblastima kvaliteta životne sredine, kao što su kavalitet vode, vazduha i upravljanje otpadom. Jedna godina je, ipak, mali period da procenimo da li smo napredovali u oblasti biodiverziteta i zdravlja. Ali, s obzirom da je ovo dugoročni proces, nastavićemo da pratimo postavljene pokazatelje kako ne bi bilo pogoršanja stanja u tim oblastima. Nažalost, zbog ekonomske krize došlo je do velikog pogoršanja pokazatelja u oblasti zapošljavanja, regionalnih neravnomernosti, nekih pokazatelja u visokoškolskom obrazovanju. S obzirom da je Strategija vrlo kompleksna, ona zahteva veliki napor da se dugoročno sprovodi i razume i da se sve to spusti u praksu. Odlučili smo da u sprovođenju Akcionog plana za 2011. godinu odredimo neke prioritete kako bismo mobilisali sav potencijal koji imamo unutar naše zajednice i da napravimo prve pomake ka održivom razvoju. Akcioni plan je revidiran i on se nalazi u fazi davanja mišljenja nadležnih institucija. Predloženi prioriteti su prošli Savet za održivi razvoj. Aktivno radimo na povećanju zapošljavanja, smanjenju siromaštva i regionalne neravnomernosti i poboljšavaju socijalnog pitanja. Zatim tu je povećanje energetske efikasnosti u svim sektorima, smanjenje zavisnosti od fosilnih goriva, a to znači, s duge strane, povećanje obnovljivih izvora energije kako bi se smanjio efekat staklene bašte. Pri tome, ne smemo zanemariti unapređenje sistema upravljanja otpadom i otpadnim vodama i vodama, uz izgradnju odgovarajuće infrastrukture, kao ni obrazovanje za održivi razvoj i unapređenje biodiverziteta. Potrebno je da se svi uključimo u sprovođenje ovih zadataka, ali i da motivišemo da se u izvršavanju ovih zadataka uključe najširi društveni slojevi. Neke međunarodne obaveze očekuju Srbiju u veoma skoroj budućnosti, a to se, pre svega, odnosi na povećanje obnovljivih izvora energije i nešto što dugoročno moramo da počnemo a to je podizanje nivoa znanja što podrazumeva ulaganje u istraživanje i razvoj i obrazovanje za održivi razvoj.

Ne možemo radi nekih kratkoročnih problema da zanemarimo i dugoročne interese. Procenili smo da će iz budžeta Republike Srbije, bilateralne donacije i IPA fondova biti izdvojeno u 2011. godini 29 milijardi dinara za sprovođenje tih aktivnosti koje su prioritete. a moramo ih sprovesti u određenim rokovima. U ovo nisu uračunata sredstva koja će biti izdvojena u lokalnim samoupravama i iz budžeta Autonomne Pokrajine Vojvodine. Na ovaj način se može videti da je situacija mnogo bolja i da se mnogo više radi jer smo uspeli u procesu izveštavanja da uključimo što više aktera tako, što je rezultiralo boljim pokazateljima. Sada nam predstoji da nastavimo ono što smo radili prethodne dve godine. Na ovim susretima partnera isticali smo potrebu za pronalaženje novih mehanizama, ali i za poboljšanje onih koji sada postoje, da međusobno što bolje komuniciramo i da se povezujemo bilo na horizontalnoj, odnosno na međusektorskoj saradnji, ili vertikalno saradnji kroz povezivanje državnih institucija i lokalnih samouprava. U tome ne bismo postigli određene rezultate da nije bilo pomoći velikog broja ljudi koji imaju ogromnu energiju. Svaku priliku koristim da im se na tome zahvalim jer nastoje da napravimo neki pomak u održivom razvoju. Zbog toga ćemo nastaviti kampanju i na lokalnom nivou. Svaki put se trudimo da u tom našem radu predstavimo primere dobre prakse. Kroz regionalnu saradnju, koju smo dogovorili u maju ove godine na sastanku Komisije za održivi razvoj Ujedinjenih nacija u Njujorku, istakli smo neophodnost trilateralne saradnje zemalja u regionu, a nadam se da ćemo u taj proces uključiti Makedoniju i Bosnu i Hercegovinu kako bismo napravili konkretne projekte.

Prvo ćemo raditi na projektu razvijanja programa odluke za državne službenike. Regionalna saradnja je jako dobra jer omogućava da učimo jedni od drugih. Mi smo pokrenuli, na prošlom Forumu, partnera, inicijativu pod nazivom „Upoznajmo se bolje“, mada za njeno sprovođenje nemamo puno finansijskih sredstava. I pored toga želimo da napravimo nešto što će zaista biti u funkciji dobrobiti zajednice. Mi smo ponudili lokalnim samoupravama, i taj poziv je otvoren, da razmenom poseta manje razvijene opštine budu u prilici da uče od lokalnih samouprava koje su, u zadnje vreme, napredovale u procesu povlačenja sredstava iz fondova Evropske unije.

Razmišljanje i rad na dugoročnoj viziji podizanja znanja ove nacije potrebno je ostvarivati sistemski kroz redovno obrazovanje. Zbog toga posebno se zahvaljujem rektoru Univerziteta u Beogradu koji ima velike ambicije da u tom pogledu što je omogućilo zajednički rad na nekoliko projekata. Jedan će biti formulisanje programa koji ćemo ponuditi kao izborni predmet svim fakultetima. To je, međutim, jedna uska priča jer je potrebno mnogo veće angažovanje na širem programu i neformalnom obrazovanju. Kroz istraživanje i razvoj treba podsticati multidisciplinarnе projekte i u poslednje tri godine Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja napravilo je veliki preokret u tom pogledu.

Priredili: Milisav Pajević i Radmilo Kostić

Izlaganje Nade Dragović, pomoćnice ministra prosvete i nauke u Vladi Republike Srbije, na V Forumu partnera u Beogradu, 16. juna

Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj donelo je 2010. godine Strategiju naučnog i tehnološkog razvoja koja je u svojoj viziji imala razvoj ekonomije znanja, odnosno Srbiju kao inovativnu zemlju u kojoj će naučnici doprinostiti ukupnom razvoju društva i unapređivati tehnološki razvoj privrede. Moto na kojoj se Strategija zasniva jeste fokus i partnerstvo. Ovo podrazumeva da Srbija treba da odredi prioritete u naučnim istraživanjima i da rezultati tih naučnih istraživanja budu u većoj vezi sa kompanijama i industrijom i da samim tim doprinose boljem privrednom razvoju zemlje. Nakon donošenja strategije februara prošle godine pristupilo se izradi akata koji su odredili novi konkurs i novi projektni ciklus za istraživanja u period od 2011. do 2014. godine. Konkurs koji je bio raspisan prošle godine i koji je završen u januaru ove godine, dao je 788 projekata. Ono što je značajno, ovaj konkurs je dao mnogo veći broj istraživača. Mi sada imamo ukupno 11.516 istraživača, što je za 30 odsto više u odnosu na prethodni period. Značajno je da je na sadašnjim projektima angažovano 1.700 mladih istraživača, koji su budući potencijal našeg razvoja. Broj radova je mnogo veći poslednjih godina, pa je čak Tomson Roberts objavio, početkom ove godine, da je Srbija „naučna zvezda u usponu“. Ono čime još ne možemo da se pohvalimo, to je veza nauke i rezultata naučnih istraživanja i privrede. U proteklom projektnom ciklusu 2008. – 2011. godina oblasti koje su značajne za održivi razvoj kao što je zaštita životne sredine i korišćenje voda imale su značajan broj projekata. Zaštotom životne sredine bavilo se 23 projekta, a uređenjem i zaštitom voda – 14 projekata. Praktično, na zaštitu životne sredine radilo je 188, a na uređenju voda 152 istraživača. U novom projektnom ciklusu koji se odnosi na period od 2011. – 2014. godine ponovo imamo projekte koji se odnose na zaštitu životne sredine i klimatske promene. Projekata je sada mnogo manje - samo 11, ali je uključen znatno veći broj istraživača – 770 i to je značajno jer je angažovanje istraživača veće nego što je bilo u prethodnom periodu. Imamo povećanje broja istraživača i na uređenju i zaštiti voda i vazduha.

Priredili: Milisav Pajević i Radmilo Kostić

Tekst Nacrta platforme nevladinih organizacija koje se bave zaštitom životne sredine u Srbiji, predstavila je Tanja Petrović, izvršna direktorka, NVO Mladi istraživači Srbije na V Forumu partnera u Beogradu, 16. juna

Nacrt platforme nevladinih organizacija koje se bave zaštitom životne sredine u Srbiji a nastao je u procesu priprema nevladinog sektora za VII ministarsku konferenciju „Životna sredina za Evropu“ koja će se održati u Astani u Kazahstanu. To je platforma za planiranje partnerstava i saradnje između svih članica u regionu uključujući vladu, međunarodne organizacije, organizacije civilnog sektora, poslovnu zajednicu, lokalne vlasti i organizacije mladih.

Ovim dokumentom upućujemo poruku donosiocima odluka u Srbiji, pre svega Ministarstvu životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja, i ukayujemo na visok nivo interesovanja nevladinih organizacija koje se bave zaštitom životne sredine i održivim razvojem, ali i na našu spremnost da radimo na primeni odluka koje će u tom procesu biti donete. Želimo da ukažemo na neophodnost osmišljavanja mehanizama buduće saradnje i učešća organizacija civilnog društva u procesima donošenja odluka u okviru procesa životne sredine za Evropu ali i da izrazimo naše stavove i preporuke vezane za samu temu konferencije.

Teme konferencije su održivo upravljanje vodama i vodenim ekosistemima, voda i ozelenjavanje ekonomija i uključivanje životne sredine u ekonomski razvoj. Naš dokument je koncipiran tako da prepozna probleme i sugeriše određene preporuke. Civilni sektor u Srbiji u oblasti upravljanja vodama i vodenim ekosistemima zahteva nova sistemski rešenja i bolju koordinaciju između različitih subjekata. Svesni smo, naravno, da pravna regulativa u ovoj oblasti postoji, novi Zakon o vodama usvojen je prošle godine, ali sporo donošenje podzakonske regulative dovodi u pitanje funkcionalnost zakona. Osim toga, uočen je sukob kompetencija zbog donošenja konfliktovanih rešenja u oblasti horizontalne nadležnosti između različitih ministarstava. Naravno, nivo svesti o značaju vode i vodenih ekosistema je nizak. Uočeni su i problemi u vezi sa kapacitetima lokalne samouprave u upravljanju vodama. Javnost nije upućena u izradu planova upravljanja vodama na nivou podslivova, što znatno smanjuje mogućnost da se učestvuje u vrednovanje i zaštitu vodenih ekosistema. Ono što su predstavnici nevladinih organizacija prepoznali kao prioritete u upravljanju vodenim resursima jeste uspostavljanje adekvatnog sistema informisanja i praćenja nivoa voda na svim, a posebno na bujičnim tokovima, u cilju povećanja adaptibilnosti na klimatske promene i ekstremne vremenske uslove. Posebnu pažnju želimo da skrenemo na zaštitu malih slivova koji su postali mesto intenzivne gradnje i divljih deponija komunalnog otpada. Takođe, želimo da ukažemo na glavna staništa, odnosno na potrebu za njihovom dodatnom zaštitom. Jedan deo dokumenta posvećen je kvalitetu vode za piće. Ne sme da se zanemari da nevladine organizacije predstavljaju vezu između građana i institucija. Dakle, uočen je napredak u institucionalnom regulisanju problema vode za piće, a definisane su nadležnosti institucija koje se bave ovim pitanjem. Postoji i problem usklađivanja Pravilnika o kvalitetu vode za piće sa evropskim normativima, ali i nedovoljna transparentnost i obaveštavanje javnosti o rezultatima analize koji se tiču kvaliteta vode za piće. Nismo mogli da zaobiđemo privredne subjekte koji treba da daju svoj doprinos racionalnoj potrošnji vode. Mislim da cena vode ne može da bude socijalna kategorija već mora da bude bazirana na jakim ekonomskim i ekološkim parametrima. Cena treba da omogući da se voda kao resurs održivo i dugoročno koristi. Zato je neophodno raditi na podizanju javne svesti o potrebi održivog korišćenja vodnih resursa i ljudskih kapaciteta u privrednim subjektima koji se bave proizvodnjom i distribucijom vode. Ono što takođe smatramo jako važnim jeste komunikacija ovih organizacija sa civilnim sektorom. Preporuke su da se uspostavi jedinstven i integralan pristup vodnim resursima ne samo na teritoriji Srbije već i šire, i to posmatrajući sliv kao osnovnu jedinicu. Ne treba dozvoliti privatizaciju voda jer je ona opšte dobro. Mora se obezbediti društveno okruženje u kome će se svi subjekti, privatne kompanije, institucije i pojedinci odgovorno i savesno ponašati prema vodnim resursima. Pri tome, potrebno je striktno poštovanje principa „zagađivač plaća“, uz internacionalizaciju troškova proizvodnje i potrošnje kao najefikasnijeg podsticaja za prelazak na održivo prostorno planiranje. Nvladine organizacije, koje se bave zaštitom životne sredine, zalažu se za principe političke, ekonomske i društvene decentralizacije. Želeli bismo da se osnaži proces konsultativnog pristupa strateškom planiranju razvoja na lokalnom nivou. Razvoj eko-turizma vidimo kao nešto što može da doprinese razvoju zelene ekonomije kroz razvijanje lokalnih održivih izvora energije, lokalnog održivog saobraćaja, lokalizovane poljoprivredne proizvodnje i potrošnje. Naš sektor godinama unazad muči problem saradnje civilnog i javnog sektora. Činjenica je da postoji nespremnost državnih institucija za saradnju ili davanje informacija, pa je zbog toga javni sektor od strane civilnog sektora ocenjen kao nedovoljno transparentan. Civilni sektor uživa verbalnu podršku, ali praksa to demantuje. Posledica toga je nedovoljno poverenje sa državnim institucijama zbog čega su izostale konkretne aktivnosti koje bi mogle proizaći kao rezultat ovih partnerstava. Naravno postoje primeri pozitivne prakse koji su potpešači uključivanja građana u upravljanja životnom sredinom. Rezultat toga je formiranje lokalnih foruma za vode i uspostavljanje tzv. zelenih odbora u Južnobačkom upravnom okrugu. Činjenica je da je neophodno poboljšati saradnju javnog i civilnog sektora iznalaženjem mehanizama koji će je učiniti efikasnijom. Navedeni primeri pozitivne prakse nisu rezultat institucionalnih promena, već su pre izuzeci koji potvrđuju pravilo da nema sistemskih napora usmerenih na uspostavljanje dugoročne i efikasne saradnje u toj oblasti.

Priredili: Milisav Pajević i Radmilo Kostić

Iza nas ostaje jedino ono što smo objavili

* *Ekološki bilten* * *Ekò-NEC* *

<http://ekonec.wordpress.com>

* Ekološki bilten * *Eko-NEC * **EKOLOŠKI INTERVJUI**

Prof. dr Anđelka Mihajlov

Kopredsednica NVO Ambasadori životne sredine

Pitanje*- Kako ocenjujete stanje životne sredine u Srbiji?

Odgovor*- Svi mi u Srbiji pitamo se kakva nam je životna sredina. Sa jedne strane imamo dobro zaštićena područja i tu se ništa ne može prigovoriti, ali, sa druge strane, imamo i onih područja koja su manje zaštićena. Praktično, neka područja su manje, a druga više zagađena. Ako područja koja su najviše zagađena obojimo u crno, onda ona manje zagađena treba predstaviti svetlijim nijansama sve do bele boje. Tako zaštićena područja su zelena, a ona napadnuta zaštićena područja su svetlozelena. Međutim, evidentno je da u Srbiji danas ima manje crnih područja nego što ih je bilo pre desetak godina.

Pitanje*- Možete li da navedete crna područja u Srbiji?

Odgovor*- Crna područja, ili ekološke vruće tačke, ustanovili smo 1999. godine, nakon NATO bombardovanja. To su četiri grada - Kragujevac, Bor, Novi Sad i Pančevo. Danas smo svedoci da većina ovih mesta to više nisu. Sada ih možemo obojiti nekim sivim nijansama. Pre nekoliko godina imali smo zahtev Kragujevca da bude skinut sa liste crnih ekoloških tačaka, što je i učinjeno. Imamo znatno poboljšanje u Pančevu koje je, poslednjih nekoliko godina, evidentirano u nizu dokumenata. Situacija u Novom Sadu je, praktično, sanirana, a i Bor će sa novom topionicom, čija se izgradnja uskoro očekuje, uskoro izaći iz grupe crnih ekoloških tačaka. Međutim, to ne znači da mi nemamo drugih nerešenih pitanja u oblasti zaštite životne sredine.

Pitanje*- Kakva je situacija u oblasti zaštite voda?

Odgovor*- U toj oblasti je uloženo dosta novca. Ovo se odnosi, presvega, na saniranje stanja u Velikom bačkom kanalu. To je jedan od svetlih primera. I dalje imamo situaciju da u oblasti zaštite voda nije dovoljno učinjeno. Praktično, u Srbiji nema ni jedno postrojenje za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda, da deo postrojenja za prečišćavanje industrijskih otpadnih voda ne radi Upravo u ovoj poslednjoj deceniji tu nismo mnogo postigli i da su tek sad pokrenute inicijative da se ovaj problem reši. Evidentno je, dakle, da se industrijska ali voda iz gradova ispušta bez prečišćavanja. Ovome treba dodati i difuzne izvore zagađenja koja dolaze od poljoprivrede i saobraćaja i tome, pored saniranja zagađenja voda, u budućnosti treba pokloniti naročitu pažnju. Za sada se nalazimo na stepenu evidentiranja ovakvih zagađenja. Pred nama je veliki posao priključivanja Evropskoj uniji koji će zahtevati mobilizaciju snaga da se uradi preventiva kako bismo se na održivi način uspešno nosili sa izvorima zagađenja iz poljoprivrede i saobraćaja.

Pitanje*- Da li je situacija na polju aerozagađenja nešto povoljnija?

Odgovor*- Ukazala bi na nešto što u Srbiji, poslednjih deset godina, ide u dobrom smeru. Uspostavlja se sistem automatskog monitoringa koji je usaglašen sa Evropskom agencijom za životnu sredinu. Rade se monitorinzi aerozagađenja za određene lokalne samouprave koje su imale sluha da shvate da je to jako važno, i za taj deo najčešće su zaduženi zavodi za javno zdravlje. Iako pokrivenost kompletnog prostora nije apsolutna, moram da naglasim da imamo dosta pristojnu mrežu koja prati zagađenje vazduha osnovnim zagađujućim materijama. S tim u vezi, potrebno je ukazati zagađivačima da postoji njihova obaveza da to prate. U ovoj oblasti doneta su odgovarajuća zakonska akta, ali evidentno je da se kasni sa njihovom implementacijom. Zato nije odviše ukoliko uvek podsećamo na značaj sprovođenja zakone koje smo doneli. Kada bismo sproveli ove zakone, sasvim je sigurno da bismo ostvarili dobar sistem monitoringa u oblasti zagađenja vazduha. Naravno, još uvek je postoji dosta neusaglašeno pitanje, i to nije slučaj samo u Srbiji. Mi se nalazimo u procesu tranziciji, ali neke stvari moramo postaviti na pravi način. Ovo zbog toga jer u oblasti zagađenja vazduha postoje evropski propisi koji se odnose na životnu sredinu. I pored evidentnih teškoća, treba priznati da smo postigli dosta ozbiljnih rezultata. Ali jedan deo monitoringa zagađenja vazduha moramo posmatrati sa aspekta Svetske zdravstvene organizacije. Zbog toga je potrebno dovesti u vezu zagađenje vazduha i zdravlje ljudi. Upravo u toku je izrada projekta koji pokušava da pronađe tu vezu između zagađenja vazduha i zdravlje ljudi, s obzirom da ova dva sistema nisu sasvim kompatibilna. Istraživanja se rade za potrebe Ministarstva zaštite životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja, a radi ga Fakultet zaštite životne sredine sa različitim spoljnim saradnicima. To je korpus delatnosti gde ćemo, u procesu približavanja Evropskoj uniji, dati mustru lokalnim samoupravama kako će u zdravstvenim kartonima morati na pravi način da prate pomoću određenih indikatora da li je neka bolest direktno vezana za zagađenje ili se radi o nečemu drugom. Kod nas se, recimo, evidentitaju bolesti disajnih puteva, ali u bolničkim kartonima ne možete da nađete gde ta osoba živi, gde radi, koliko u određenim radnim uslovima provodi vreme, da li se puši u stanu u kome živi. Dakle, potreban je takav vid parametara koji će pomoći da se brže krećemo ka zdravijem životu u gradovima, pre svega. Taj deo planiranja, u nekoj budućnosti, moraćemo da ugradimo u planska dokumenta.

Pitanje*- Koliko su naša zakonska dokumenta u oblasti zaštite životne sredine usklađena sa zahtevima Evropske unije?

Odgovor*-Doneti zakoni u oblasti zaštite životne sredine, usvojeni 2004. i 2009. godine, usklađeni su sa zakonskom regulativom Evropske unije. Nedostatak je u tome što mi mislimo da smo, donošenjem tih akata, završili kompletan posao. Ali, ti zakoni, koje smo doneli, moraju da budu dopunjeni, jer je Evropska unija donela, u međuvremenu, neke direktive koje zahtevaju određene izmene. Treba shvatiti da su zakoni dinamički dokumenti i treba ih stalno obnavljati i inovirati. U sektoru životne sredine dosta je učinjeno na planu usaglašavanja propisa sa evropskim zahtevima. U velikoj meri, međutim, nije usaglašeno ono što je u nadležnosti drugih ministarstava, a u korpusu zakonodavstva Evropske unije pripada sektoru životne sredine. Pomenula sam već taj deo javnog zdravlja i veze sa životnom sredinom. Ili, novi zakon o vodama, koji dosta dobro reguliše ovu oblast, ima osnovnu falinku jer ne leži na konceptu Evropske unije da reguliše upravljanje vodama po slivovima, tako da i taj zakon čeka inovacije. Pored toga, još nismo regulisali upravljanje otpadom iz rudarskih aktivnosti. Ta direktiva EU doneta je 2006. Kad jednom donesemo neki set zakona moramo imati na umu da to nije zauvek tako. Potrebne su inovacije i dopune. Naravno, ovo ne znači da prethodno doneta strategija i zakoni nisu bili dobri, već prosto treba dalje ići u njihovo poboljšanje. Najveća boljka donetih zakona, a to u svim izveštajima stoji, jeste njihova primena. Tu imamo veliki problem, a on se pojavljuje u institucijama, u ljudima, ali i u finansijskim sredstvima. Deo problema potiče iz činjenice da su zakoni iz oblasti životne sredine visoko decentralizovani. Po tim zakonima lokalne samouprave imaju jako mnogo nadležnosti, a velika većina njih se još uvek sa ovim problematikom nije uhvatila u koštac.

Pitanje*- Kako ocenjujete stanje u ruralnom i održivom razvoju planina? Da li je u ovim oblastima stanje zadovoljavajuće?

Odgovor*-Pomenuću ono što su uvaženi govornici na 7. regionalnoj konferenciji, ovde u Beogradu, u svojim uvodnim obraćanjima rekli, jer to bolje oslikava situaciju u ovim oblastima nego što bi to ja mogla da ocenim. Na ovoj konferenciji čuli smo da Srbija u oblasti ruralnog i održivog razvoja planina ima velike potencijale i da temelji agrarne politike treba da se zasnivaju na tome da se mladi ljudi zadrže u tim područjima. Praktično, to je najjeftinija investicija, ali samo ukoliko je pravilno postavimo. Dakle, izazov je pred nama, mada situacija u ovoj oblasti nije baš sjajna. Naime, u Srbiji je 85 odsto ruralno područje, a u 86 odsto područja imamo odliv stanovništva. Dakle, naše strateške politike to još nisu uokvirile. U Sloveniji su, naime, sve strategije iz ove oblasti harmonizovali šest godina pre nego što su ušli u Evropsku uniju, a to je skoro 15 godina u odnosu na nas. Zato bi što pre trebalo različite strategije, koje je država donela i koje imaju svoje utemeljenje u određenim sektorima, postaviti horizontalno i isprepletati ih i videti šta se može učiniti kako bismo u temelj agrarne politike ugradili ona rešenja koja će mlade ljude zadržati u ruralnim i planinskim predelima.

Pitanje*- U Srbiji se veliki broj nevladinih organizacija bavi zaštitom životne sredine. Kako ocenjujete njihov rad? Da li se dovoljno angažuju na polju zaštite svog okruženja?

Odgovor*-Oblast nevladinog sektora u našem zakonodavstvu nije precizno regulisana. Kada konkurišemo kao nevladina organizacija obično nam kažu da taj termin ne postoji u našem zakonodavstvu, već nas tretiraju kao udruženje. Tačnije, udruženje je mnogo širi pojam od nevladine organizacije. On obuhvata nevladine organizacije, ali i udruženja profesionalaca, strukovna udruženja i slično. Takođe, civilno društvo je nešto šire od nevladinih organizacija. Bez obzira na sve, pojam NVO prihvaćen je u našem društvu i ljudima je jasno našta se on odnosi. Ja se dugo bavim životnom sredinom i moram da kažem da su nevladine u ovoj oblasti najaktivnije u Srbiji. Ali, teško je oceniti koliki je domet njihove aktivnosti. Nevladine organizacije svi konsultuju, ali niko njihova mišljenja ne uzima mnogo u obzir. Veliki je posao pred nevladinim organizacijama, a to se odnosi i na sve one koje se bave zaštitom životne sredine, u nalaženje pravog mesta civilnog sektora u našem društvu.

Pitanje*- Vi redovno dobijate „Eko-NEC“. Kakvo je Vaše mišljenje o njegovom sadržaju i kvalitetu?

Odgovor*-Uvek mi je jako drago da pročitam tekstove koje donosite. Postali ste prepoznatljiviji kao glasilo koje se zalaže za zdraviju životnu sredinu. Objektivno i korektno prenosite vesti bez namere da ih tumačite na svoj način. To je dobro zato što tumačenjem različitih informacija možete da skliznete u ličan odnos prema nekim stvarima. Zbog toga uvek kada imam vremena vrlo rado pogledam sve ono što ste objavili i drago mi je što se među organizacijama koje pratite nalazi i organizacija Ambasadori životne sredine, u kojoj sam ja kopredsednica.

Intervju postavio i vodio: Radmilo Kostić

„**Ekološki bilten** ***Ekò-NEC*** izveštavanje o upravljanju vodama u Srbiji“ **Očuvanje prirodnih vodotokova Srbije****broj 2**

Kvalitet vodotokova na teritoriji Beograda

Monitoring kvaliteta površinskih voda na teritoriji Beograda sprovodi Gradski zavod za javno zdravlje- Beograd.

Za interpretaciju dobijenih rezultata i ocenu kvaliteta vodotoka prema ovim podacima korišćena je metoda SWQI.

Profil Makiš kod vodozahvata beogradskog vodovoda je najvažniji na Savi i na njemu su ispitivanja najčešća i najobimnija.

Prema rezultatima laboratorijskih ispitivanja prosečna vrednost na profilu Makiš (Sava-desna obala) je bila WQI 82 indeksnih poena, što ovaj vodotok na tom profilu svrstava u kategoriju dobar.

Kvalitet vode Dunava tokom 2008. godine bio je u kategoriji dobar, i to Zemun WQI 80, Vinča WQI 84, i Brestovik (sredina) WQI 82 indeksnih poena; i kategoriji veoma dobar, i to Brestovik (desna obala) WQI 83 i Brestovik (leva obala) WQI 84 indeksnih poena. Na teritoriji Beograda Kolubara je najveća i vodom najbogatija desna pritoka Save koja se uliva u zoni zaštite izvorišta vodovoda Obrenovac. Kvalitet Kolubare na profilu Obrenovac pripadao je u kategoriju dobar i nosio 72 WQI indeksnih poena. Slivno područje Kolubare obuhvata Brankovinu, Tamnavu i delove centralne i zapadne Šumadij, glavne pritoke su joj Ljig, Lukavica, Peštan, Beljanica i Tamnava. Od značajnih naselja u njenom slivu su Valjevo, Mionica, Lajkovac, Ljig, Lazarevac, Osečina, Koceljeva, Ub i Obrenovac. Sanitarne i tehnološke otpadne vode iz ovih naselja, posredno ili neposredno doppevaju u Kolubaru i utiču nepovoljno na njen kvalitet. Na profilu Lukavica prosečna vrednost WQI 37 indeksnih poena je kategorija veoma loš.

Prevođenjem vode kanala Petrac u Galovicu, slivno područje kanala Galovica obuhvatilo je praktično najveći deo jugoistočnog Sprema, od padina Fruške gore do Save. Galovica je postala po slivu jedan od najvećih kanala jugoistočnog Sprema a za Beograd svakako najznačajniji, jer svojim donjim tokom prolazi kroz užu zonu sanitarne zaštite izvorišta beogradskog vodovoda. Kanal prolazi kroz nekoliko opština i u slivu mu se nalaze brojna naselja, farme, industrijski, zanatski i skladišni objekti i manji drenažni kanali koji se ulivaju u njega, tako da u kanal doppeva velika količina sanitarnih i tehnoloških otpadnih voda, što značajno pogoršava njegov kvalitet voda. Na profilu Galovica prosečna vrednost je WQI 63 indeksnih poena pa je on u kategoriji loš.

Topčiderska reka je u Beogradu već dugo sinonim za izrazito zagađen vodotok, jer su se sanitarne otpadne vode iz brojnih nelegalnih stambenih objekata i seoskih domaćinstava, kao i tehnološke otpadne vode iz industrije rakovičkog basena neprečišćene izlivala u ovaj vodotok. U donjem toku Topčiderska reka predstavlja otvoreni betonski kolektor za vode rakovičkog basena, o čemu govori i prosečna vrednost WQI 44 indeksnih poena (kategorija loš).

Železnička reka je desna pritoka Save izrazito lokalnog karaktera zbog malog proticaja i ograničenog slivnog područja. Značaj Železničke reke za Beograd proizilazi iz činjenice što ona svojim donjim tokom protiče kroz širu i užu zonu sanitarne zaštite izvorišta. Opasne materije najčešće organskog porekla su permanentna opasnost za izvorište u makiškom polju, o čemu govori i prosečna vrednost WQI 49 indeksnih poena (kategorija loš).

Barička reka je veoma mali vodotok bez ikakvog značaja po količini vode koju unosi u Savu, ali značajan po količini zagađujućih materija i nutrijenata. Reka je izrazito bujičnog karaktera i njeno ušće se nalazi uzvodno od zone zaštite Beogradskog vodovoda. Neprečišćene sanitarne otpadne vode iz naselja Barič su glavni zagađivači vodotoka, ali treba uzeti u obzir i tehnološke otpadne vode iz pojedinih pogona preduzeća „Prva Iskra“, o čemu govori i prosečna vrednost WQI 46 indeksnih poena (kategorija loš).

Veliki Lug je jedini vodotok, pored Rađe, koji se formira na teritoriji Grada a pripada slivu Velike Morave. Veliki Lug je samo uslovno reka, jer je do te mere degradiran komunalnim i industrijskim otpadnim vodama Mladenovca, Sopota i okolnih naselja, da predstavlja otvoreni kolektor otpadnih voda opština Mladenovac i Sopot. Prosečna vrednost WQI 34 indeksnih poena Veliki Lug svrstava u kategoriju veoma loš.

Bolečica je jedan od manjih vodotokova na području Beograda koji pripada direktnom slivu Dunava, a protiče kroz nekoliko prigradskih naselja od kojih su najznačajnija Leštane i Vinča. Reka je bujičnog karaktera široka svega par metara, a u slivnom području prikuplja otpadne vode sa poljoprivrednih površina, prigradskih naselja bez kanizacionih sistema ali sa razvijenom malom privredom, posebno na području Leštana. Velike površine nalaze se i pod plantažnim voćnjacima pa su prisutne i sanitarne i tehnološke otpadne vode, kao i drenažne vode sa plantaža i drugih poljoprivrednih površina. Prosečna vrednost WQI 37 indeksnih poena Bolečicu svrstava u kategoriju veoma loš.

Gročica (Gročanska reka) je mali vodotok dužine svega par kilometara u koji se izlivaju otpadne vode iz istoimenog naselja, fabrike za preradu voća i povrća i drugih preduzeća lociranih u priobalju, kao i oticaji sa poljoprivrednih površina, uglavnom plantažnih voćnjaka, što ga pri malim vodama potpuno degradira. Prosečna vrednost WQI 38 indeksnih poena Gročansku reku svrstava u kategoriju loš.

Pančevački rit ispresecan je mrežom melioracijskih kanala. U Dunav se izlivaju odnosno prepumpavaju vode Sibnice, Kalovite i Vizelja. Kanal Kalovita koji prolazi kroz Krnjaču i industrijsku zonu pored autoputa za Pančevo i kanal Vizelj uz koji se nalazi deo naselja Borča, osim otpadnih voda iz naselja prikupljaju otpadne vode sa velikih stočarskih farmi kombinata PKB. Prosečna vrednost WQI 55 indeksnih poena vodu kanala Kalovita svrstava u kategoriju loš.

Kvalitet površinskih voda na teritoriji Beograda može se oceniti i na osnovu procenata raspodele učestalosti srednjih godišnjih vrednosti SWQI.

Napomena:

Podaci predstavljaju analiziranu promena kvaliteta vode na stanicama svih vodotokova koji se ulivaju u Savu i Dunav za period 2005.-2008. godine.

Kvalitet voda akumulacija i jezera

Za prikaz postojećeg stanja kvaliteta voda akumulacija u Republici Srbiji korišćen je fond podataka RHMZ Srbije za period 2005.-2008. godine.

Obradeni su podaci sledećih akumulacija: Moravica, Zvornik, Grlšte, Bor, Barje, Bojnik, Vlasina, Čelije, Ovčar Banja, Međuvrše, Bovan, Krajovac, Pridvorica, Zavoje, Bresnica, Divčibare, Bajina Bašta, Kokin Brod, Vruci, Sjenica, Potpeć, Radoinja, Zlatibor, Gruža, Garaši, Grošnica i Prvonek i jezera Bela Crkva, Bačka Topola, Palić i Ludoš.

Shodno RHMZ programu ispitivanja kvaliteta voda akumulacija obavlja se na tri lokacije (kod brane, sredina jezera i početak jezera) i po dubini (površina, sredina vertikale i dno).

Za period 2005.-2008. godine urađeno je osrednjavanje pojedinačnih pokazatelja kvaliteta vode prema uputstvu Eurowaternet-Lakes Aggregation of station data. Procenjivanje kvaliteta se zasniva na slučajnim uzorcima uzetim jednom godišnje (juni-novembar), određivanjem indikatora kvaliteta vode metodom Serbian Water Quality Index. Analize uzoraka akumulacija i jezera predstavljene su raspodelom učestalosti i indikatora SWQI, nitrata i ukupnog fosfora. Može se reći da kvalitet voda opada u posmatranom periodu na osnovu zastupljenosti indikatora SWQI. Nutritiventi kao zagađujuće materije, posebno nitrati i fosfati, doprinose u vode dobrim delom od poljoprivrednih delatnosti.

Problemi sa postojećim akumulacijama, o tome da „su još u fazi izrade neki prateći dokumenti koji bi mogli da pomognu da se postojeće akumulacije bolje iskoriste: informacioni sistem, vodoprivredni bilans, katastri, itd. kao i obaveze korisnika akumulacija za istraživanje i ispitivanje pojava i procesa u akumulacijama i nizvodno od akumulacija, kako bi se predupredili negativni efekti od njih“, koji su izneti u dokumentu Vodoprivredna osnova Republike Srbije i danas su aktuelni.

Podzemne vode

Kvantitet podzemnih voda

Danas podzemne vode obezbeđuju 75 odsto potrebe za vodom domaćinstvima i industriji u Republici Srbiji, a na području Autonomne pokrajine Vojvodine ovo je isključivi način vodosnabdevanja. Prema raspoloživim statističkim podacima o eksploataciji podzemnih voda za potrebe javnog vodosnabdevanja (499.849.000 metara kubnih godišnje u 2007. godini) i proceni količina koje se eksploatišu kod individualnog vodosnabdevanja seoskog stanovništva, danas se u Republici Srbiji zahvata ukupno oko 600 miliona metara kubnih podzemne vode. Ukupni kapaciteti postojećih izvorišta podzemnih voda u Republici Srbiji iznose ukupno oko 659 miliona metara kubnih godišnje, od toga 197 miliona metara kubnih za Autonomnu Pokrajinu Vojvodinu i 462 miliona metara kubnih za ostatak Srbije. U odnosu na ukupne kapacitete podzemnih voda danas se zahvata 91 odsto eksploatibilnih mogućnosti postojećih izvorišta, dok u odnosu na ocenjene potencijalne količine podzemnih voda do 2021. godine koje iznose 1.948 miliona metara kubnih, to iznosi 30 procenata.

Stručnjaci tvrde da će resursi podzemnih voda biti preovlađujući tip izvora za vodosnabdevanje stanovništva i industrije u Republici Srbiji u narednom periodu, a njihov kvalitet je veoma neujednačen i varira od voda visokog kvaliteta do onih koje je neophodno preraditi do nivoa kvaliteta vode za piće.

Pripremila i priredila Slavka Morača

„**Ekološki bilten** ***Eko-NEC*** izveštavanje o upravljanju vodama u Srbiji“- Očuvanje prirodnih vodotokova Srbije –sufinansiralo Ministarstvo životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja Republike Srbije www.ekoplan.gov.rs, Ugovor broj: 401-00-164/2011-01.

Održana Konferencija Zapadnog Balkana „Najbolja iskustva u upravljanju promenama u ruralnim područjima i poljoprivredi u procesu EU integracija“

U Nišu je 8. i 9. juna održana konferencija Zapadnog Balkana „Najbolja iskustva u upravljanju promenama u ruralnim područjima i poljoprivredi u procesu EU integracija“.

Konferenciju je organizovala Uprava za poljoprivredu i razvoj sela Grada Niša, u saradnji sa Nemačkim društvom za međunarodnu saradnju (GIZ) – centralni odeljenje za prirodne resurse i biodiverzitet, Ministarstvom poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije i Stalnom radnom grupom za ruralni razvoj Jugoistočne Evrope.

Predstavnici različitih organizacija iz Albanije, Bugarske, Hrvatske, Makedonije, Nemačke i Srbije predstavili su najbolje primere iz prakse svojih zemalja u procesu prilagođavanja poljoprivrede novim uslovima koje donosi pristupanje Evropskoj uniji. Njihova predavanja su naišla na izuzetno dobar prijem kod predstavnika lokalne samouprave, poljoprivrednih institucija, organizacija i udruženja iz Jugoistočne Srbije. Na Konferenciji su učestvovali i predstavnici domaćih i stranih nevladinih organizacija, koje se bave regionalnim i razvojem poljoprivrednog sektora u Srbiji.

Tokom konferencije obuhvaćene su sledeće teme: 1. Uloga poljoprivrede u smanjenju regionalnih razlika; 2. Lokalna i regionalna podrška kao efikasno oruđe u pronalaženju zaposlenja u malim ili ruralnim sredinama kroz unakrsne subvencije u prihode od nepoljoprivrednih poslova; 3. Razvoj inovativnih inicijativa i intenziviranje učešća lokalnih stejkholdera u procesu ruralnog razvoja; 4. Investiranje u ljudske resurse kroz edukaciju i obuku; 5. Implementacija integralnog teritorijalnog pristupa, aktivnosti, očuvanje tradicija, okruženja i kulturne sredine; 6. Najčešće greške kod projekata iz fondova EU; 7. Uključenje lokalnih nosilaca odlučivanja i regionalnih vlasti u razvoju i implementaciji projekata u okviru programa kao što je LEADER i planova regionalnog razvoja; 8. Kako privući (javne) fondove i razumeti i ispuniti (administrativne) zahteve za odobravanje fondova; 9. Uloga regionalnih struktura i institucija u privlačenju, administraciji i praćenju EU fondova.

Učesnici Konferencije posebno su istakli činjenicu da ceo region Zapadnog Balkan pokazuje relativno nisku konkurentnost poljoprivredno-prehrambenog sektora. Bez blagovremene pripreme liberalizacija tržišta ovaj region može dovesti u neizvesnu ekonomsku poziciju. Sa druge strane, ogromno tržište Evropske unije pruža mnogo mogućnosti za poljoprivredne proizvode sa našeg područja.

Da bi se u tome uspešno potpuno iskoristilo, tokom pretpripravnog perioda, izvrše strukturne promene u oblasti poljoprivrede i da se podstakne razvoj ruralnih sredina.

Zaključak Konferencije je da se saradnja zemalja Zapadnog Balkana u oblasti razvoja poljoprivrede i ruralnih područja mora nastaviti, što će omogućiti dalju razmenu iskustava, znanja i ideja. Sa tim ciljem napravljen je akcioni plan za saradnju u narednom periodu. Svi učesnici su se složili da je zajednički rad najbolji put za ulazak u EU. Više informacija, kao i fotografije sa Konferencije pogledajte na linku: <http://www.niskoselo.com/?p=1381#more-1381>.

Dani polja strnih žita

Povodom predstojeće žetve u Kragujevcu se, kao i u mnogim krajevima naše zemlje, u prvoj polovini juna održavaju se Dani polja strnih žita.

Ovu tradicionalnu manifestaciju svake godine organizuje Poljoprivredna savetodavna stručna služba Kragujevac. Dani polja u Kragujevcu održani su, prošlog ponedeljka, na oglednim poljima zasejanim strnim žitima i pšenicom u Sobovici. Pored svečarskog karaktera, ova manifestacija bila je i prilika da se agronomima i poljoprivrednim proizvođačima predstave nove sorte pšenice, tritikalea, ječma, ovasa i drugih vrsta strnina. S obzirom da se letina nalazi u dobrom stanju, na području Šumadije žetveni radovi počće ovih dana. Pošto su vremenski uslovi povoljni, stručnjaci očekuju da žetva neće kasniti i da će biti završena u optimalnom roku. Očekuju se, uz to, dobri prinosi, ali samo na parcelama na kojima su primenjene neophodne agrotehničke mere. Agrometeorolozi uveravaju poljoprivrednike da neće biti izuzetno visokih temperatura u kombinaciji sa kišom, tako da će biti izbegnuta faza kuvanja pšenice, što se događalo prethodnih godina.

Očekujemo prosečan rod 3,5 do 3,8 tona po hektaru. Međutim, tamo gde poljoprivrednici zbog nedostatka novca nisu bili u stanju da primene agrotehniku, doći će do podbačaja roda pšenice i ostalih strnih žita, što se evidentno vidi na zasejanim parcelama. S druge strane, od 10 do 15 odsto proizvođača, koji su od početka setve pa do žetve primenili sve neophodne agrotehničke mere na pravi način i u pravo vreme, treba očekivati prinose preko pet možda veće i od šest tona, kaže agronom Suzana Nešković, savetnik u Poljoprivrednoj savetodavnoj stručnoj službi Kragujevac.

U susret žetvi u ataru Šumadije

Protivpožarne patrole spremne za preventivno delovanje

Kao i svake godine pred početak žetve, Dobrovoljno vatrogasno društvo Kragujevac formiralo je protivpožarne patrole koje će delovati preventivno za sve vreme dok traju žetveni radovi.

Ukupno je oformljeno 15 patrola sa zadatkom da edukuju vlasnike zemljišta pod različitim poljoprivrednim kulturama, ali i po potrebi moći će da reaguju kako bi, kao i prethodnih godina, žetva bila obavljena na najbezbedniji način i bez pojave požara.

U sklopu akcije „Žetva 2011“ Dobrovoljno vatrogasno društvo, uz podršku Odeljenje za vanredne situacije Skupštine grada Kragujevca, formiralo je protivpožarne patrole u 15 mesnih zajednica. Njihova obaveza će biti da se svakodnevno nalaze na terenu među žeteocima i da ih upozoravaju na preduzimanje neophodnih preventivnih mera. Međutim, ove patrole biće opremljene i protivpožarnim aparatima kako bi pravovremeno mogle da reaguju.

Patrole će obilaziti sve površine zasejane pšenicom, i drugim strnim žitima. Pri tome, upozoravaće konbajnere, ali i sve meštane, kako treba da se ponašaju prilikom žetve, s ciljem da se sačuva kako svoja tako i letinu komšija. Oni će obilaziti svoje reone traktorima, ili drugim prevoznim sredstvima, jer su za te potrebe dobili dovoljno goriva. Na raspolaganju poljoprivrednicima biće i ekipa servisera koji će pružiti pomoć prilikom popravke protivpožarnih aparata.

Inače, u Dobrovoljnom vatrogasnom društvu smatraju da je prošlogodišnja akcija urodila plodom, s obzirom da se tokom žetve nije dogodila ni jedna neželjena situacija koja bi zahtevala akciju vatrogasaca.

Gradska turistička organizacija Kragujevca

Nagrade i priznanja domaćinstvima sa najlepšim seoskim dvorištima

Dodelom nagrada i priznanja domaćinstvima sa najlepšim seoskim dvorištima, uspešno je privedena kraju ovogodišnja manifestacija „Otvorena dvorišta“, koju je organizovala Gradska turistička organizacija Kragujevca.

U njoj je učestvovalo 74 domaćinstava sa područja Šumadije. Dvorište Aleksandra Pavlovića iz Vlakče ove godine proglašeno je za najlepše.

Manifestacija „Otvorena dvorišta“ održava se od 2007. godine. Te prve godine učestvovalo je samo 10 domaćinstava, uglavnom iz sela Vlakče, a ove godine akcija se proširila na područje cele Šumadije. Od 25. maja do do 3. juna gradska komisija, koju su sačinjavali predstavnici Gradske turističke organizacije, Javnog komunalnog preduzeća „Zelenilo“, Gradske uprave za privredu i Odeljenja za poljoprivredu, posetila je domaćinstava u selima Kamenica, Opornica, Ugljarevac, Poskurice, Masloševo, Stragari, Veliki Senj i Vlakča.

Prilikom izbora najlepšeg dvorišta najviše se vodilo računa o tome koliko su članovi svakog domaćinstva uložili truda da uredi svoje dvorište na poseban i originalan način.

Za nagrađena domaćinstva „Šumadija sajam“, je obezbedio vikend na Kopaoniku, „Zelenilo“ - sadnice, Gradska turistička organizacija - prigodne slike, a Preduzeće „Vineks“ iz Rekovca proizvode iz svoje bogate ponude.

Prema izjavama organizatora, manifestacija „Otvorena dvorišta“ ima veliki značaj za poboljšanje života na selu kao i za budući razvoj seoskog turizma koji dobija sve značajnije mesto u promociji turističkih potencijala kragujevačkih, ali i sela u Šumadiji. Naime, turisti koji žele da provedu odmor na selu najčešće se opredeljuju za domaćinstva čija su dvorišta najlepše uređena.

Ove godine u akciji „Otvorena sela“ učestvovalo je 74 domaćinstava sa području Šumadije. U regionalnoj smotri, održanoj u selu Vlakča, učestvovala su seoska domaćinstva sa područja Arandelovca, Batočine, Lapova, Rače, Knića Rekovca i Kragujevca.

<http://poljoprivredne strane.wordpress.com>

POLJOPRIVREDNE STRANE u *Ekološkom biltenu* * **Ekolo-NEC * sufinansirane su Odlukom Gradskog veća Kragujevca u okviru Programa "Unapređenje stručnog znanja poljoprivrednika"**

www.kragujevac.rs

Ovde možete pogledati izdanja Ekološkog biltena *Eko-NEC*

[50. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [51. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [52. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ;
[53. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [54. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [55. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ;
[56. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [57. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [58. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ;
[59. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [60. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [61. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ;
[62. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [64. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [65. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ;
[66. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [67. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [68. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ;
[69. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [70. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [71. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ;
[72. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [73/74. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [75. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ;
[76. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [77. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [78. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ;
[79. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [80. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [81. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ;
[82. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [83. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [84. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ;
[85. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [86. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [87. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ;
[88. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [89. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [90. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ;
[91. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [92. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [93. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ;
[94/95. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [96/97. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [98. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ;
[99. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [100. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [101. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ;
[102. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en](#) ; [103-104 broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en US](#) ; [105. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en US](#) ;
[106. broj Ekološkog biltena *Eko-NEC*=en US](#) .

Grupa za održivi razvoj potpredsednika Vlade Srbije * Nemanjina 11, 11000 Beograd,

tel:+381(0) 3619828; <http://www.odrzivi-razvoj.gov.rs> ; dradojevic@gov.rs) ;

(*A.S.A. Eko d.o.o. * Kapetana Zavišića 4, 11000 Beograd, tel:+381(0)113098454; +381(0)112496446,

<http://www.asa-yu.eu> ; info@asa-yu.eu) ; (*GREENTECH d.o.o. * Dimitrija Avramovica 13/4, 21000 Novi Sad ;

tel: +381 (0) 21 65 72 531, www.greentech.rs ; email: marketing@greentech.rs) ;

(*Geo Lux Pro d.o.o.* Jurijs Gagarina 49/26, 11070 Novi Beograd ; Tel. +381(0)112175838; tel./fax +381(0)2175837; mob.

+381(0)641250214 ; E mail : geoluxpro@live.com) ; (*Javno komunalno preduzeće „Vodovod i kanalizacija“* Kralja

Aleksandra I Karađorđevića 102, 34000 Kragujevac, tel:+381(0)34335745; jkpv@eunet.rs)

Redakcija * Ekološkog biltena**Eko-NEC* vam predlaže da posetite sledeće sajtove:

www.sepf.gov.rs ; www.ekoplan.gov.rs ; www.aladin.info ; www.bellsmovement.org ; www.fosserbia.org ;

www.birodi.rs ; www.vojvodjanskazelenainicijativa.org.rs ; www.ekoforum.org ; www.staklenozvono.rs ;

www.ekolist.org ; www.skolazaopstanak.org ; www.gradjanske.org ; www.crnps.org.rs ; www.bos.rs ;

www.koms.org.rs ; www.zamislizivot.org ; www.aarhuskg.rs ; www.activity4sustainability.org ;

www.ambassadors-env.org ; www.staraplanina.rs ; www.josifpancevic.com ; www.boell.rs ; www.rec.rs ;

www.unecopn.org ; www.sepa.gov.rs ; www.protecta.org.rs ; www.pokretgorana.org.rs ;

<http://zvezdarskasuma.blogspot.com> ; www.reciklirajte.info ; <http://opasankucniotpad.info> ; www.mis.org.rs ;

www.iscserbia.org ; <http://www.vidljivobolje.org/sr/blog/miso-babovic.html> ; <http://www.vidljivobolje.org> .

Ekološki bilten ***Eko-NEC *** <http://ekonec.wordpress.com>

Elektronski dvonedeljničnik za čistiju prirodu Srbije ©

ISSN 1452-2829 – Godina VII - Broj 108 – Kragujevac, 20. jun 2011. godine

Ekološki bilten ***Eko-NEC *** je od 10.11.2009. godine upisan u Registar javnih glasila pod brojem IN000004.

Osnivač i izdavač: Udruženje građana "Nepušački Edukativni Centar - RP", Kragujevac

<http://necrpkg.blogspot.com>

Za osnivača i izdavača, glavni i odgovorni urednik: Milisav Pajević.

Urednik za Šumadiju: Radmilo Kostić, Lektor: Slavka Morača, Redakcija – stalni saradnici: Milena Blagojević, Ana Vitković.

Ekološki bilten ***Eko-NEC *** distribuiramo elektronski, ne objavljujemo fotografije i rukopise ne vraćamo.

Originalan primerak je samo onaj koji je poslat sa e - mail adrese :

ekonecglasilo@gmail.com ili ekoneckg@yahoo.com

Redakcija ne odgovara za autentičnost sadržaja za primerke poslate sa drugih e - mail adresa.

Adresa redakcije: Igumana Pajsija 10, 34113 Kragujevac. Telefon: +381 (0) 61 130 97 55

PRAVNI ZASTUPNIK: Advokat Dragoslav Petrović - specijalista za ekološko i medicinsko pravo –

Adresa: Svetog Save br.34, Beograd, Kontakt: +381-11-2436-082; 2438-887 E-mail: advdixi@eunet.rs Sajt: www.advdxixi.com